

CREACIÓN DOS GREMIOS DE MAR DO GROVE EN 1771 E DE PORTONOVO EN 1772.

Por: Francisco Calo Lourido.

Corren moi malos tempos por toda a costa galega e máis concretamente polos portos da Xurisdicción da Lanzada, o que incita ós mariñeiros a se asociar para ter cubertas as necesidades máis perentorias que, nunha sociedade que subsiste no día a día, se reducen á enfermidade e á morte. Neste contexto é onde temos que incardinar a decisión do 22 de setembro de 1771 dos mariñeiros de San Martiño do Grove (os de San Vicente eran exclusivamente labregos), ou a do 19 de marzo do ano seguinte dos de Portonovo. Os de Sanxenxo agardarán aínda ata o 12 de xaneiro de 1806 para se constituír en gremio e se pór oficialmente baixo a protección de Santa Rosalía de Palermo. O limitado espazo non me permite ocuparme dos tres portos, polo que me conformo con incluír neste artigo os dous primeiros, xa que se trata de actos e documentos próximos no tempo e semellantes na redacción, mentres que o documento de Sanxenxo, vila esencialmente de barcos de cabotaxe, ten unhas cláusulas moi diferentes.

Era un 22 de setembro cando na vila do Grove comparecen diante do Sr. D. Juan Francisco Fernández Mariño, “Maestre de Jarcia de la Real Armada de Su Magestad y Subdelegado de Marina de este Partido de que es Caveza la villa de San Jenxo”, 56 veciños matriculados, en nome propio e no dos colegas ausentes, enfermos, menores e impedidos para formar “Gremio separado, sin mezcla de otros oficios que no Gozan de los Privilexios de Marina”. A razón para isto é a de contar cuns fondos e provisiones que se empreguen nos “socorros espirituales, y temporales de sus Yndividuos, y a los más Gastos que sean precisos en defenza de sus ynteresses y privilexios”. O primeiro que acordan e aprobar a apertura e foliación duns cadernos para anotar tódalas contas de ingresos e desembolsos. Serán os encargados destos dúas persoas, un deputado e un mordomo, que se nomearán

cada ano, tendo que xustificar os balances ós que os sucedan; pola súa banda, os patróns, conforme fagan ingresos, recibirán os oportunos comprobantes.

O mesmo os libros de contas que os caudales recibidos serán gardados nunha caixa que se construírá a tal fin e que levará tres chaves, gardando unha o deputado, outra o mordomo e a terceira o Sr Subdelegado de Mariña. Aínda hai que facer unha caixa máis para ter nela “*prontas hasta Quarenta Libras de Zera en Blandones y Velaría para lo que ocurra en los entierros de los Pobres del gremio del Mar, y aunque sea para los ricos habiendo necesidad*”. Comprométense tamén a pagarlles a mariñeiros pobres e ricos, así como ás súas mulleres e fillos maiores de 7 anos “*un hábito de Picote de la horden de nuestro padre San Francisco para su mortaja*”. Mandan aínda facer unha terceira caixa ou arca na que se gardarán tódolos recibos.

O Grove. Porto

por servir 5 meses no navío Santo Domingo, enfermado a continuación e non cobrando nada, ou a que fai a viúva dun mariñeiro de Portonovo en xaneiro do ano seguinte porque o seu home, estando no Hospital de Ferrol “*fue Dios servido llamarle a Juicio*” e tampouco cobrou, etc. Era práctica habitual e hai que se protexer por medio do gremio.

Nomean seguidamente como mordomo a Pedro Domínguez e como deputado a Juan Francisco de Agúin para que estes empecen a cobrar as cotas no vindeiro ano de 1772. Seis agremiados terán poder e obriga de revisar a

MARISCOS
COCINA CASEIRA
VIÑOS DE GALICIA

Teléf.: 986 731 956

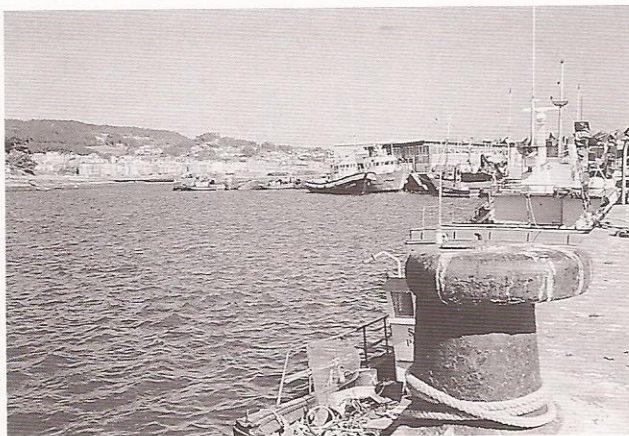
O GROVE (Pontevedra)

contabilidade, pero polo de agora non se nomean, como tampouco se nomea, de momento, o médico nin o cirurxano que atenderán ós agremiados doentes. Pero si escollen para patrona do gremio, como “*Protectora y Abogada a nuestra señora la Virgen María Madre de Dios del Carmen*”. Comprométense a celebrar a súa festividade cada ano, a partir do que vén, no día que lle corresponde e, tendo sempre o beneplácito do cura, honrarase á Patrona tamén nas vésperas, para o que se contará, amáis do referido cura, con outros cinco sacerdotes que terán que dicir cada un deles unha misa polos defuntos do Gremio do Mar. Se os devanditos curas non quixeran celebrar a festividade, fariase esta a pesar de todo, xa fora noutra freguesía, xa nun convento. Pero eso si, hai que ter sempre na arca unha reserva para poder axudar nos sufraxios dos agremiados, das súas mulleres e dos seus fillos.

No que se vai gastar o recaudado é evidente e vese que se lle concede prioridade ó espiritual, pois aínda non nomean médico, pero xa deixan claro o que hai que investir nos enterros e na festa da Virxe do Carme. Vexamos agora de ónde sairá o diñeiro e en qué cantidades. Ó longo de todo o ano, aportarán os agremiados 5 reais por quintal de congro seco e 4 polo de polbo, así como o 3 % pola raia, ouxa e demais peixe fresco. Contribuirán tamén co 3 % das ganancias que se consideren ás lanchas ou demais embarcacións que transporten froitos ou gran para moer fóra do país.

Para que este “Ynstrumento” (documento) teña completa validez ponse baixo a aprobación do “*señor Yntendente General de Marina, señor Ministro principal de esta Provincia, o señor Subdelegado de esta Subdelegación*” e comezará a surtir efecto no ano 1775, polo que as viúvas de matriculados que morreran antes desa data non terán dereito a nada “*a menos que sus Maridos, o sus hijos tengan ynterbención en las Ganancias de pesca*”. Remata este documento constitucional obrigándose os asinantes coas súas persoas e bens mobles e raíces presentes e futuros.

Diante do mesmo “*Maestre de Jarçia*” reúnense o 19 de marzo de 1772 30 mariñeiros de Portonovo para constituírse en gremio, redactándose un documento semellante, se ben neste caso o mordomo será Juan Antonio Carvalla e o Deputado Manuel Barbeito. Proclámase como protector e avogado o Glorioso Señor San Roque, ó que se lle celebrará festa na capela da vila desde 1774, e participarán nela o cura da parroquia e os que decidan nomear o mordomo e o deputado, preferíndose que sexan os que viven na vila. Se o cura non quere face-la festa, farase esta noutra freguesía ou ben se distribuirá o diñeiro da función en misas polos defuntos do gremio. As aportacións dos agremiados serán as seguintes: 2 reais de vellón por cento de tódalas ganancias dos barcos maiores que saian a navegar dentro ou fora deste Reino; as lanchas de pesca e as dornas aportarán medio quiñón de todo o que collan, independentemente do tipo de peixe e da arte empregada, xa sexan volantes, raeiras, redes (supoño que se refiren ó xeito), liñas, etc. Os barcos que transporten froitos ou xentes a calquera sitio aportarán tamén o medio quiñón. Os mariñeiros que marchen do Reino a gaña-la vida, deberán pagar ás arcas do gremio, cando volvan, sete reais e medio por ano de ausencia, estando liberados desto os que saíran de Portonovo para servir na Real Armada.

Portonovo. Porto

O resto do documento é en todo semellante ó anterior e mesmo supoño que foi copiado do mesmo ou que se empregase unha redacción estandar por tratarse de documentos oficiais.

A crise da que falei ó primeiro continuou a ser moi forte e así o deducimos dun documento de actualización das aportacións económicas do gremio do Grove feito o 18 de febreiro de 1777, seis anos despois da constitución do mesmo; pero a limitación de espacio deste tipo de traballos non me permite alongarme máis, nin falar do gremio de Sanxenxo ou da petición de axudas económicas e dun Montepío que solicitan os do Grove. A historia da pesca galega haberá que ir facéndoa ós poucos.

FONTES: Arquivo Histórico Provincial. Pontevedra. PADÍN Y GÓMEZ, Domingo Antonio de. G 482. 22/IX/1771 e 19/III/1772.

Mesón
MIRO

ESPECIALIDAD EN CALDEIRADAS
Y MARISCOS DE LA RÍA

Calle LA MARINA, s/n.
Teléf. 986 723 511 - PORTONOVO (Pontevedra)